

Rekenkamercommissie

Aan:

De gemeenteraad van Leidschendam-Voorburg

Datum:

29 oktober 2019

Betreft:

Quick scan onderzoek naar financiële indicatoren en financiële positie

Bijlage:

- A. [Dashboard](#)
- B. [Bestuurlijke reactie](#)
- C. [Achtergrondinformatie van Deloitte](#)

Geachte leden van de gemeenteraad,

Hierbij bieden wij u onze bevindingen en aanbevelingen aan, voortkomend uit ons quick scan onderzoek naar de *financiële indicatoren* en de *financiële positie* van uw gemeente.

Hopelijk helpen onze aanbevelingen om de financiële stukken (begroting, jaarrekening, enz.) voor u nog toegankelijker en begrijpelijker te maken. Dit leidt tot meer inzicht. Zodoende kunt u uw kaderstellende en controlerende rol wellicht beter invullen.

Achtergrond quick scan onderzoek

Het *Besluit Begroting en Verantwoording* (BBV) stelt specifieke eisen aan financiële stukken. Zo moeten bijvoorbeeld acht financiële indicatoren - waarvan [vijf financiële kengetallen](#) - zijn vermeld in begroting en jaarrekening. Ook moeten er geprognostiseerde balansen 2020-2023 in de begroting 2020 zijn opgenomen.

De financiële indicatoren en geprognostiseerde balansen, bieden gebruikers van deze stukken - zoals u - een beter *inzicht* in de financiële positie. Ook leidt het tot meer inzicht in de (financiële) gevolgen van besluiten. Wij vinden het belangrijk dat alle raadsleden dit inzicht krijgen. Want financiële stukken zijn belangrijk voor alle beleidsterreinen.

Naast het inzicht in de financiële stukken, is de *financiële positie* van uw gemeente van belang. Uw Rekenkamercommissie heeft daar in het verleden regelmatig onderzoek naar verricht (zie: [Houdbare gemeentefinanciën 2014](#), [Kwaliteit informatie gemeentebegrotingen 2015](#), [Begroting op orde 2017](#)).

Wassenaar

Voorschoten

Oegstgeest

Leidschendam-Voorburg

Doel quick scan onderzoek

Het quick scan onderzoek brengt in beeld:

- in hoeverre uw gemeente invulling geeft aan de verplichting om via financiële indicatoren inzicht te geven in de financiële positie.
- hoe de huidige en verwachte financiële positie van uw gemeente is.

De centrale vraag:

In hoeverre geeft de gemeente met behulp van financiële indicatoren en een toelichting hierop een adequaat inzicht in haar financiële positie, en hoe ontwikkelt deze positie zich?

Uitvoering quick scan onderzoek

Het quick scan onderzoek is uitgevoerd door het bureau Deloitte. Het vond plaats in de periode van juni 2019 tot september 2019. Deloitte heeft gebruik gemaakt van *openbaar beschikbare* informatie van Leidschendam-Voorburg en van vergelijkbare gemeenten in Nederland.

De bevindingen en aanbevelingen zijn in september 2019 voorgelegd aan uw college voor *bestuurlijk wederhoor*. Daarbij is ook gevraagd om ambtelijk te toetsen op feitelijke juistheid. Uw college heeft een [bestuurlijke reactie](#) gestuurd (zie bijlage B).

Bevindingen

- Gemeente Leidschendam-Voorburg vermeldt de acht verplichte financiële indicatoren in de begroting 2019-2022 en de jaarrekening 2018.
- De financiële indicatoren worden gerelateerd aan de desbetreffende VNG-normen, maar worden niet in onderlinge samenhang geduid.
- Er zitten meerdere foutjes in de berekening van de financiële indicatoren.
- De financiële positie aan het einde van 2017 is neutraal tot gunstig ten opzichte van het landelijk beeld.
- In de periode 2012-2018 is € 86 miljoen aan (financierings)middelen beschikbaar gekomen door onder andere leningen en ontvangen aflossingen van uitgezette leningen. In dezelfde periode is de boekwaarde van de (im)materiële vaste activa toegenomen met € 75 miljoen en is het eigen vermogen afgenomen met € 15 miljoen. Onduidelijk is wanneer deze ingezette lijn stopt en de financiële positie zich stabiliseert of verbetert.
- De verkoop van Eneco-aandelen is niet verwerkt in de begroting 2019-2022. Dit leidt tot een toename van het eigen vermogen. Maar ook tot verlies van structurele dividendopbrengsten. Hierdoor kan het moeilijker worden om in de toekomst de begroting structureel sluitend te houden.

- De financiële positie verslechtert in de periode 2019-2022. Dit komt door geplande investeringen, de externe financiering hiervan en door afname van het eigen vermogen.
- In de periode 2020-2022 wordt minstens € 37 miljoen aan inkomsten geraamd uit grondverkoop. Vertraging ervan heeft gevolgen voor de winstgevendheid van de grondexploitaties. Ook noodzaakt het om leningen aan te gaan voor geplande investeringen.

Aanbevelingen

- 1) Vraag uw college om **duiding** te geven aan:
 - de financiële indicatoren en de VNG-normering daarbij;
 - de stand van de financiële indicatoren in verleden, heden en verwachte toekomst;
 - de samenhang tussen de financiële indicatoren;
 - het algemene beeld van de financiële positie in heden en verwachte toekomst.
- 2) Vraag uw college om de financiële indicatoren, de duiding ervan en de samenhang ertussen, een **prominente plek** te geven in de financiële stukken. Bijvoorbeeld in de vorm van een '[dashboard](#)' (zie bijlage A) in de inleiding/samenvatting.
- 3) Vraag uw college om - naast de verplichte financiële indicatoren - **vrijwillige indicatoren** op te nemen die voor uw gemeente belangrijk zijn. Bijvoorbeeld één of meerdere van de volgende indicatoren:
 - Externe financiering;
 - Kapitaallasten;
 - Risicoprofiel;
 - Rentelasten;
 - Begroting 2019-2022;
 - Realiteit begroting.
- 4) Onderzoek de gehanteerde uitgangspunten bij de **berekening** van de financiële indicatoren of deze juist zijn.
- 5) Vraag uw college altijd om **duidelijkheid**. Verduidelijkingsvragen prikkelen uw college om financiële stukken steeds toegankelijker en begrijpelijk op te stellen!
- 6) Vraag uw college om in financiële stukken altijd te vermelden in welk **jaar** het eigen vermogen per saldo niet verder daalt en de schulden niet verder toenemen.
- 7) Vraag uw college **signaleringswaarden** vast te stellen voor solvabiliteit en schuldquote. Indien deze signaleringswaarden overschreden worden, dient de gemeenteraad hier expliciet over te besluiten.
- 8) Tot slot: **zie toe** op de uitvoering van onze aanbevelingen die door uw college zijn overgenomen.

Bestuurlijke reactie

Uw college zegt de aanbevelingen te herkennen en waar mogelijk op te volgen, wat betreft de wettelijk verplichte indicatoren. Daarnaast vindt zij het jammer dat in het onderzoek niet is gekeken naar andere informatiebronnen, zoals andere beleidsstukken, presentaties en tafeltjesavonden. Tot slot verwacht uw college dat de vermogenspositie in 2020 verbetert (verkoop Eneco) en dat baten en lasten in 2022 structureel in evenwicht zijn.

Wij hebben ons bewust beperkt tot de begroting en jaarrekening. Want dat zijn de enige financiële stukken waarin het verplicht is om een integraal (financieel) beeld van de gemeente te geven, met de verplichte indicatoren.

Na verkoop van Eneco verandert inderdaad de vermogenspositie van de gemeente. Dit versterkt naar ons idee het belang om kaders te stellen. Wat gaat de gemeente doen met het eigen vermogen? Besteden, bewaren, of een combinatie hiervan?

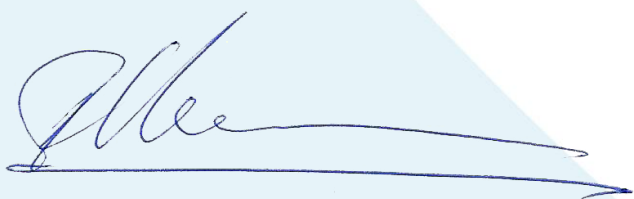
Vanaf 2022 is de vraag of de gemeente structureel spaart, of juist ontspaart (de reserves besteedt). Belangrijk is dat bij de begroting 2021 de structurele sluitendheid niet wordt doorgeschoven naar 2023.

Tenslotte

Wij vertrouwen erop met dit onderzoek en met deze rapportage een bijdrage te leveren aan een beter inzicht in de financiële stukken en de financiële positie van gemeente Leidschendam-Voorburg.

Uiteraard gaan we graag met u in gesprek over de aanbevelingen. De vorm waarin laten wij aan u over. Het kan meer of minder formeel. En met de gehele gemeenteraad of een deel daarvan.

Rekenkamercommissie Wassenaar, Voorschoten, Oegstgeest en Leidschendam-Voorburg

Dolf Kamermans, voorzitter